

گزارش

پیشنهاد ثبت در فهرست آثار ملی

نام بنا: مسجد حاج باقر

تهیه کننده گزارش: عبدالسعید صفرزاده

۱۳۸۴

شناخت بنا

۱- موقعیت طبیعی

شیراز مرکز استان فارس ۱۰۳۰۰ کیلومتر مربع وسعت دارد. ارتفاع این شهر از سطح دریا ۱۵۴۰ متر است. دشت شیراز در میان حصارهای کوهستانی واقع شده و در شمال و جنوب در رودخانه خشک (مسیل) بستر خود را گسترده اند هوای شیراز معتدل و سرما و گرما و بارندگی دوره ای است. همچنین این شهر بر روی خط زلزله واقع گردیده و در دوره های تاریخی گذشته زلزله های زیادی شیراز را دستخوش آسیب های فراوان کرده است.

۲- موقعیت فعلی

مسجد تاریخی حاج باقر در یافت قدیم شیراز و محله سردزک مجاور محلات سرپاغ و سنگ سیاه واقع شده و فاصله کمی تا شاهچراغ دارد همچنین مسجد در کوچه افشار معروف به دم نکه قرار گرفته است.

۳- تاریخچه بنا

با توجه به کاشیکاری سردر ورودی و محراب شبستان جنوبی که به روش معقلی تزیین شده و همچنین ویژگیهای بنا این مسجد قاجاری میباشد، اگر چه هیچ کتیبه و تاریخی در تزیینات کاشیکاری مسجد مشاهده نشد.

۲- مشخصات بنا

مسجد حاج باقر در سه طرف شبستان و محل هایی جهت دارای نماز و در یک ضلع دارای ناسپات خدمات دهی به مسجد می باشد. در ضلع غربی سردورودی به هشتی و دالان و اتاقهای جانبی متصل است. سردر زبای مسجد با کاشی کاری معقلی که طرحهای هندسی با کلمات الله، محمد، علی ترکیب شده و هشتی ورودی دارای تزئینات آجر و کاشی می باشد. در دو طرف هشتی راهی به فضای پشت بام و دو اتاق که احتمالاً مربوط به خادم مسجد بوده راه دیگر به دالانی که سرویسهای بهداشتی و وضوخانه در آن قرار دارد، منتهی می شود. شبستان جنوبی با شبستان اصلی مسجد از دو قسمت مجزای مردانه و زنانه تشکیل شده و صحن شبستان دارای دوازده ستون سنگی یک پارچه با تزئینات مارپیچ و سرستونهایی با نقش برگهای پهن که هشت ستون در قسمت مردانه قرار دارد. قسمت مردانه و زنانه با یک دیوار جداکننده که تنها دو پنجره بزرگ مشبک آجری در آن تعبیه شده از یکدیگر جدا شده است. ستونهایی که ناق و فرسهای سفید را بر روی خودنگه داشته بوسیله تیرهای چوبی به هم متصل شده اند. عرقچین های شبستان با آجر و کاشی و طرحهای هندسی تزئین شده است. محراب کاشی کاری با کاشی های معقلی و کلمات الله محمد علی در شبستان جنوبی واقع شده و در ورودی چوبی که در هر طرف آن دو پنجره قرار دارد با طرحهای گره چینی ساده تزئین گردیده. نمای بیرونی این شبستان با تزئینات کاشی و طرحهای ستاره و خورشید دیده می شود. رواقهای شرقی با شبستان تابستانی دارای فضاهایی است که عرقچین های آجر کاری آن با کاشی یک رنگ تزئین شده و در نمای بیرونی تزئینات کاشی کاری دارد رواق با شبستان شمالی دارای پنج چشمه ناق و تزئینات آجر و کاشی در سقف و پنجره های این ضلع فلزی است. حیاط چهار گوش با آزاره های سنگی در اطراف و حوض مستطیل در وسط با پوشش جدید کف حیاط قابل مشاهده است.

۵- نوع بهره برداری و خصوصیات بارز بنا:

نوع بهره برداری مذهبی است. از خصوصیات مشخص بنا استفاده از تمامی ویژگیهای معماری مساجد و تزئینات وابسته به آن میباشد. همچنین استفاده از کاشی کاری معرفی با طرحهای معقلی از دیگر خصوصیات این مسجد می باشد.

۶- عوامل تزئین شده و نوع آنها
کاشیکاری معقلی با طرحهای هندسی و ترکیب با کلمات ، آجرکاری ساده و تلفیقی با کاشی و گره چینی چوبی در و پنجره های ضلع جنوبی .

۷- نوع مالکیت بنا و مشخصات ثبت ان در ردیف آثار تاریخی
مالکیت بنا اوقافی و تاکنون پیشنهاد و اقدامی جهت ثبت این بنای تاریخی نشده است .

۸- اقدامات انجام شده در مورد بنا با ذکر مشخصات
تنها اقدام انجام شده تهیه مدارک ثبتی میباشد .

۹- توضیح ضروری و اختصاصی بنا
مسجد تاریخی حاج باقر دارای استحکام لازم و تنوع در تزئینات می باشد و با توجه به آسیب هایی که در ضلع غربی و شبستان زنانه ضلع جنوبی وارد آمده نیاز به حفاظت و مرمت اساسی دارد.

اشاره به اقداماتی که در دوره های گذشته روی بنا انجام شده است .

۱- توسعه و یا تعمیرات و دخل و تصرف انجام شده تاکنون .

در گذشته توسعه و تعمیراتی در مسجد انجام نشده و دخل و تصرف جزئی شامل تعویض پوشش کف حیاط و نصب پنجره های فلزی و اقداماتی جهت استفاده روزمره از مسجد

می باشد. ۱۰/۵

تذکره همدان

۱- عکسهای بنا

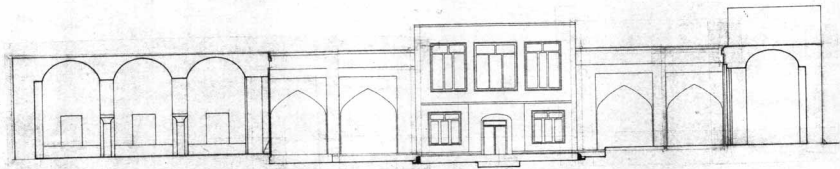
عکس شماره ۱

عکس شماره ۲

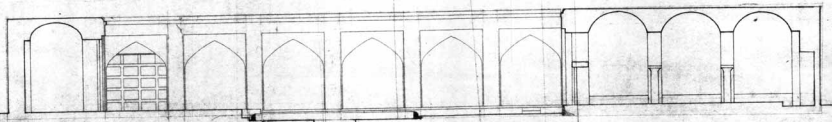
توضیح عکس و موقعیت آن نمای بیرونی صحن خرابی (مستشفى همدان)

توضیح عکس و موقعیت آن نمای بیرونی مسجد (مدرسه همدان)

نمایی D-D

مقیاس ۱:۱۰۰

نمایی C-C

مقیاس ۱:۱۰۰

معماران: محمد حسن جرجانی	مسئول طرح: دکتر م. ا. سی
معماران: حسن قاسمی و...	مشاوران طرح: م. سرفراز و...
معماران: ج. مهدی و...	واحد برپا شد: ...
معماران: ...	نام بنا: مسجد جامع باغ
معماران: ...	مکان نقشه: شایب
معماران: ...	شماره ثبت اثر ملی: ...
معماران: ...	مقیاس: ۱:۱۰۰
معماران: ...	واحد: متریک
معماران: ...	شماره نقشه: ۰۴
معماران: ...	واحد برپا شد: ...
معماران: ...	مکان: دفتر مخرج فرهنگستان
معماران: ...	شماره: ۷۷۰۰
معماران: ...	معماران: ...

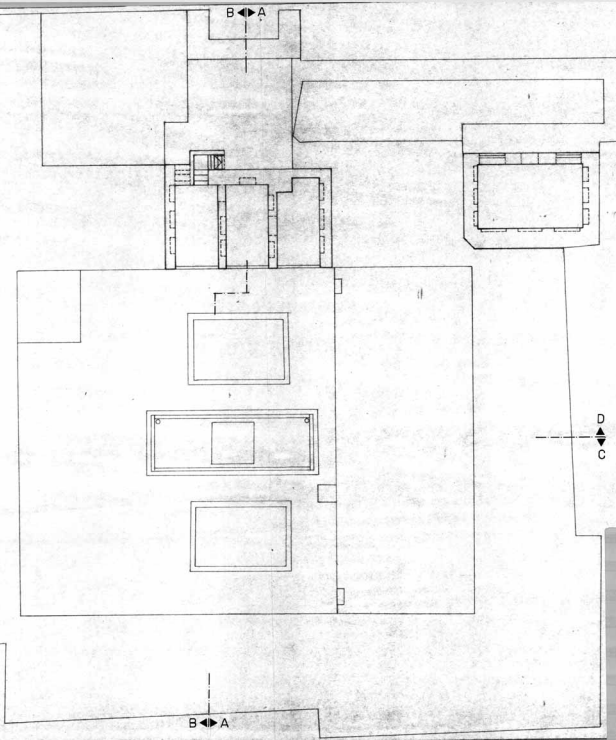

محمد حسن خرمشاهی	مسئول طرح
حسن فیضی زاده	مدیر طراحی
من مشرفه ۱۰ جوزی	مشکلر طرح
ج. لندی پور ۱۰ ج. شمشاد	واحد برداشت
ر. سعادت	تزیین
تاریخ بنا: قمار ری	نام: مسجد جامع باغ
تاریخ: ۱۳۷۷	محل: مشهد، باغ، باغ
	شماره ثبت اثر ملی: ۴
	مقیاس: ۱:۱۰۰
	واحد: متریک
شماره پاکلی: ۷۷۰۰	شماره نقشه: ۴
	واحد برداشت
	نام: دفتر مهندسی فرهنگی
	تاریخ:

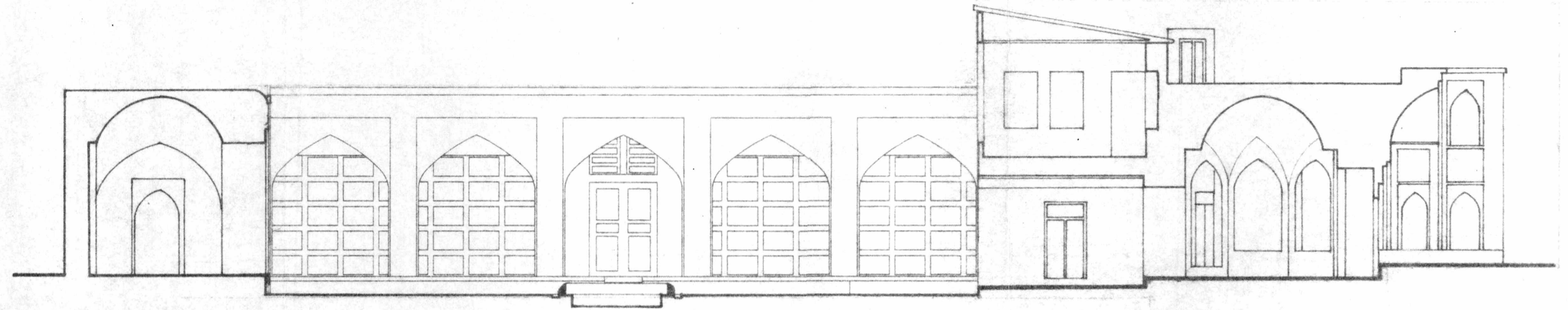
D
C

D
C

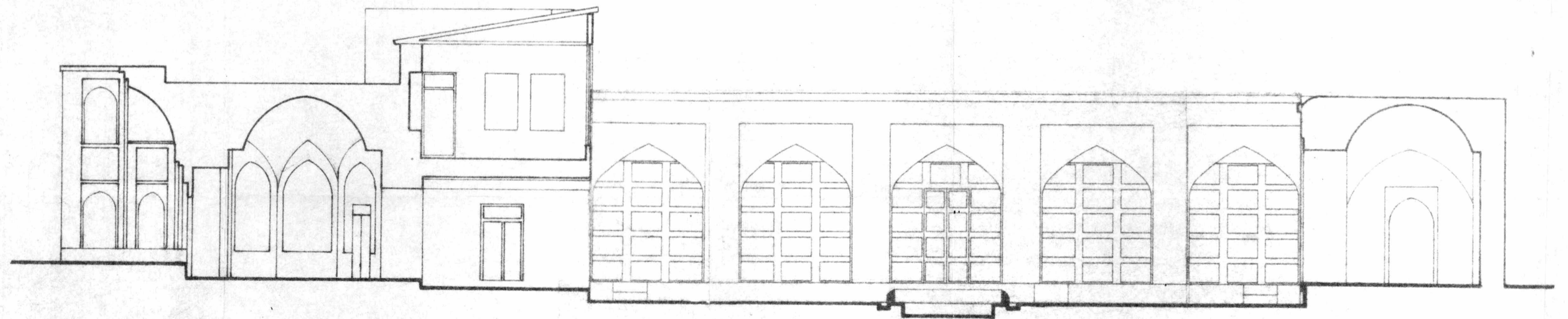
B
A

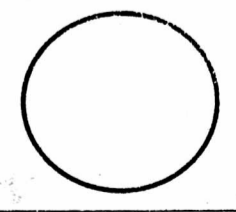

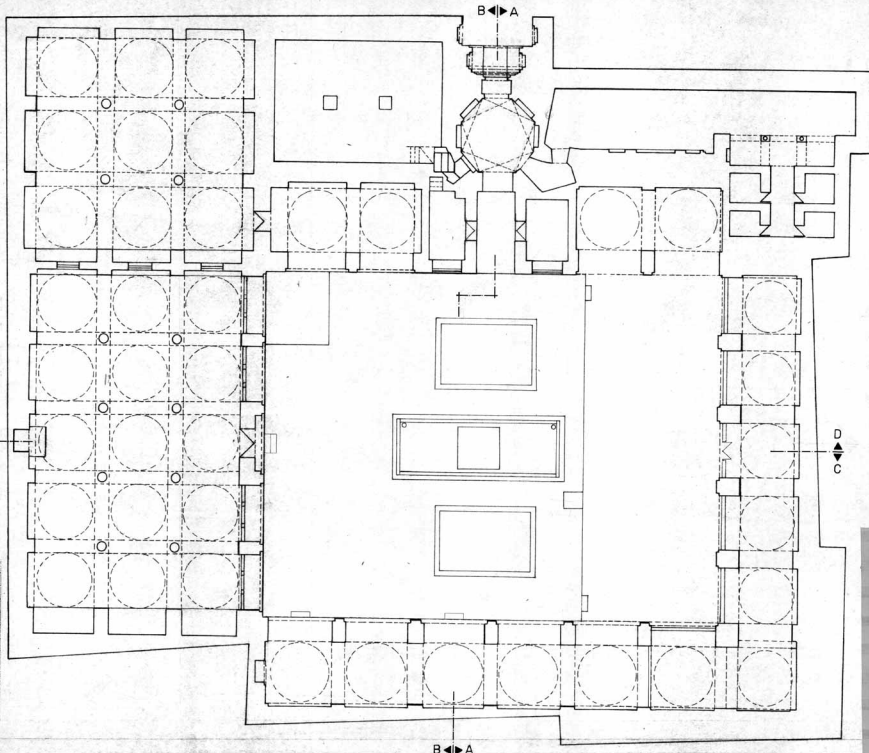
نمای ب 3-3
مقیاس ۱:۱۰۰

نمای ب ۸-۸
مقیاس ۱:۱۰۰

مسئول طرح:	محمد حسین بحر العلومی
مدیر طراحی:	حسین فیضی زاده
همکاران طرح:	س. صفرزاده، ر. نوروزی
واحد برداشت:	ج. اسدی پور، ج. شناسا
ترسیم:	ر. مصباحیان
نام بنا:	مسجد جامع باقر
تاریخ بنا:	تاجاریه
عنوان نقشه:	نمای ب - برش
تاریخ:	۱۳۷۷
شماره ثبت آثار ملی:	
مقیاس:	۱:۱۰۰
واحد:	متریک
شماره نقشه:	۰۲
شماره بایگانی:	۷۷-۰۰
واحد برداشت:	دفتر محور فرهنگی شیراز

مسئول طرح :	مهندس حسین مهر عالمی
مدیر طراحی :	مهندس فریسی زاده
مشکلگران طرح :	آقای سعیدزاده و آقای جباری
واحد بر داشت :	آقای مهدی پور روح ، آقایان ...
تاریخ :	۱۳۷۷
نام بنا :	مستودع مخازن قمارخانه
شماره نقشه :	پلان سنگین
شماره بند آخر ملی :	۱
نظایف :	۱۰۰۰
واحد : متریک	
شماره نقشه :	۷۷۰۰
واحد بر داشت :	دفتر مجاور فرهنگی
شماره پلان :	شیراز

